

Економіка воєнного часу

УДК 005.8:355.4

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15165041>

Особливості та пріоритетні напрямки безпеки вітчизняних підприємств в умовах російсько-українського військового конфлікту

Шостак Людмила Василівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і торгівлі

Волинського національного університету імені Лесі Українки,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8786-9582>

Павлова Олена Миколаївна

доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки і

торгівлі, Волинського національного університету імені Лесі Українки,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8696-5641>

Пилипюк Данило Юрійович

Здобувач освіти другого рівня ОП Підприємництво, торгівля та організація

бізнесу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Прийнято: 18.03.2025| Оpubліковано: 29.03.2025

***Анотація.** У статті розглядаються особливості та пріоритетні напрямки безпеки вітчизняних підприємств в умовах російсько-українського військового конфлікту. Ураховуючи складну безпекову ситуацію,*

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

підприємства стикаються з новими викликами, які вимагають кардинальної зміни підходів до забезпечення безпеки. **Метою** дослідження є аналіз сучасних загроз для підприємств в умовах війни, а також розробка рекомендацій щодо покращення їх безпеки. Для досягнення мети використано **методи**: комплексний методологічний підхід, який включає літературний огляд, аналітичний метод, опитування підприємців, а також порівняльний аналіз безпекових стратегій вітчизняних та іноземних компаній.

Основними **результатами** дослідження є визначення основних загроз для підприємств в умовах війни, серед яких: фізична небезпека інфраструктури (пошкодження виробничих потужностей, транспортних мереж), кіберзагрози (хакерські атаки, крадіжки даних), економічні труднощі (інфляція, девальвація, зміни ринкового попиту). Також визначено необхідність посилення кіберзахисту та впровадження гнучких моделей бізнесу, що дозволяють підприємствам швидко адаптуватися до змінюваних умов. Важливим аспектом є співпраця між державними органами та підприємствами для забезпечення стабільності в умовах війни.

У **висновках** підкреслено, що для забезпечення безпеки вітчизняних підприємств в умовах російсько-українського конфлікту необхідно активізувати впровадження новітніх технологій захисту, переглянути бізнес-моделі, адаптувати їх до нових економічних реалій та створити ефективну систему координації між державою та приватним сектором. Тільки за таких умов можна забезпечити сталий розвиток підприємств у період війни та зберегти їх конкурентоспроможність на національному і міжнародному рівнях.

Ключові слова: безпека підприємств, військовий конфлікт, управління ризиками, інформаційна безпека, стратегія адаптації.

**Features and Priority Areas of Security for Domestic Enterprises in the
Context of the Russo-Ukrainian War**

Shostak Liudmyla

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor Department of Economics
and Trade Volyn National University named after Lesya Ukrainka,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8786-9582>

Pavlova Olena

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economics
and Trad, Volyn National University named after Lesya Ukrainka,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8696-5641>

Pylyliuk Danylo

Master's Degree Student Educational Program in Entrepreneurship, Trade, and
Business Organization Volyn National University named after Lesya Ukrainka

Abstract. *The article explores the features and priority directions of security for domestic enterprises in the context of the Russian-Ukrainian military conflict. Given the complex security situation, businesses are facing new challenges that require a radical shift in their approaches to security management. The purpose of the study is to analyze the current threats to businesses in wartime and to develop recommendations for improving their security. To achieve this aim, a comprehensive methodological approach was employed, including a literature review, analytical method, surveys of entrepreneurs, and a comparative analysis of security strategies of domestic and foreign companies.*

The main findings of the study include the identification of key threats to businesses during the war, such as: physical threats to infrastructure (damage to

production facilities, transport networks), cyber threats (hacking attacks, data theft), and economic difficulties (inflation, currency devaluation, changes in market demand). The study also highlights the need for enhanced cybersecurity measures and the implementation of flexible business models that enable companies to adapt quickly to changing conditions. An important aspect of the findings is the cooperation between government authorities and businesses to ensure stability in wartime.

The conclusions emphasize that to ensure the security of domestic enterprises during the Russian-Ukrainian conflict, it is essential to accelerate the implementation of modern protection technologies, revise business models, adapt them to new economic realities, and establish effective coordination systems between the state and the private sector. Only under these conditions can businesses maintain sustainable development during wartime and preserve their competitiveness at both the national and international levels.

Keywords: *enterprise security, military conflict, risk management, information security, adaptation strategy.*

Постановка проблеми. В умовах російсько-українського військового конфлікту безпека вітчизняних підприємств стає однією з найактуальніших тем для дослідження. Конфлікт, що триває з 2014 року, а також повномасштабне вторгнення Росії в 2022 році, створили значні виклики для української економіки. Війна призвела до зниження виробництва, руйнування інфраструктури та втрати ринків збуту, що негативно вплинуло на фінансову стійкість підприємств. Підприємства стикаються з загрозами фізичної безпеки об'єктів, персоналу, а також кіберзагрозами, які можуть призвести до витоків інформації, фінансових втрат і зниження конкурентоспроможності. Військовий конфлікт зумовив потребу в швидкій адаптації бізнес-моделей, технологій та процесів для забезпечення стабільності та продовження

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

діяльності. Конфлікт спонукає до масової еміграції, що ускладнює ситуацію з кадрами, вимагаючи нових підходів до управління людськими ресурсами. Необхідність інтеграції безпеки як складової стратегії розвитку підприємства, що включає фінансову, фізичну, інформаційну та екологічну безпеку.

Дослідження безпеки вітчизняних підприємств в умовах військового конфлікту є важливим через призму наступних аспектів: стратегічне значення, оскільки безпека підприємств є ключовим чинником для економічного відновлення України після війни. Підприємства, які здатні адаптуватися до нових умов, зможуть стати основою для відновлення економіки; зміни в регуляторному середовищі, тобто в законодавстві та регуляціях вимагають від підприємств швидкої реакції та адаптації до нових умов ведення бізнесу; потреба в інноваційних рішеннях виникає тому, що конфлікт стимулює пошук нових рішень у сфері безпеки, включаючи технологічні інновації та зміни в управлінських практиках; соціальна відповідальність проявляється через її усвідомлення бізнесом своєї, враховуючи потреби своїх співробітників та суспільства в цілому в умовах військового конфлікту.

Тому вивчення особливостей та пріоритетних напрямків безпеки вітчизняних підприємств в умовах російсько-українського військового конфлікту є надзвичайно важливим для забезпечення їхньої стійкості та готовності до подальших викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження в сфері безпеки підприємств під час військових конфліктів підкреслюють важливість комплексного підходу до захисту бізнесу в умовах зміненої реальності. Публікації зосереджуються на розробці нових методів кіберзахисту, фізичної безпеки інфраструктури та адаптації бізнес-моделей до непередбачуваних змін. Зокрема, акцентується увага на необхідності інтеграції передових технологій для забезпечення стабільності та збереження оперативних процесів підприємств. Інші роботи розглядають адаптацію організацій до нових

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

економічних умов, пов'язаних з інфляцією та обмеженнями на фінансові ресурси. Окрім того, дослідники наголошують на важливості координації з урядовими структурами та іншими підприємствами для підвищення загальної безпеки на національному рівні.

Тематичні загрози економічній складовій національної безпеки України, зокрема їх особливості, типи та ступінь складності, перебувають у фокусі багатьох вчених. Важливу увагу цьому питанню приділено в роботах таких дослідників, як К.С. Горячов [1], А.В. Пекін [2], О.С. Шнипко [3] тощо. Крім того, значну увагу приділено категорії «національні економічні інтереси України», що була детально розглянута у дослідженнях О.М. Діденка [4] та М.М. Єрмошенка [5]. Проте, в силу того, що військові дії на території нашої держави внесли певні корективи в життя суспільства, і в тому числі йог наукову складову, то праці щодо забезпечення економічної безпеки підприємств саме в умовах військового конфлікту практично відсутні.

Незважаючи на затвердження Стратегії економічної безпеки України [6] до 2025 року, низка питань щодо загроз економічній безпеці потребує подальшого вивчення та уточнення. Це обумовлює актуальність дослідження цієї тематики, особливо в умовах сучасних глобальних викликів і зростаючих ризиків для економіки України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однією з невирішених частин проблеми є недостатня розробленість ефективних механізмів кіберзахисту для підприємств, які активно працюють у зоні конфлікту, враховуючи нові типи кібератак.

Іншою важливою невирішеною проблемою є адаптація бізнес-моделей підприємств до постійно змінюваних економічних умов, таких як інфляція та нестабільність ринку. В даному контексті наше дослідження може бути корисним для пропонування способів, як бізнеси можуть адаптувати свої

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

моделі, щоб зберегти конкурентоспроможність, сталий розвиток і стійкість, навіть у умовах непередбачуваних економічних коливань.

Крім того, залишаються відкритими питання щодо забезпечення належної координації між державними органами та підприємствами для підвищення рівня національної безпеки в умовах війни. Відсутність належної координації може призводити до прогалин у забезпеченні безпеки та ускладнювати ефективну реакцію на як кібератак і фізичні загрози. Частиною авторського внеску може бути пропозиція рамкової моделі для покращення співпраці між державою та бізнесом, що дозволить створити більш єдину і потужну систему захисту та підвищить загальну стійкість національної економіки.

Мета статті. Комплексний аналіз особливостей та пріоритетних напрямків безпеки вітчизняних підприємств в умовах російсько-українського військового конфлікту. Колектив співавторів ставить за мету не тільки теоретичне осмислення проблеми, а й практичні рекомендації для бізнесу, що дозволять зміцнити його позиції в умовах невизначеності та ризиків, пов'язаних із війною.

Виклад основного матеріалу дослідження. Військовий конфлікт між Росією та Україною, що розпочався в 2014 році та набрав повномасштабних масштабів у лютому 2022 року, суттєво змінив економічну ситуацію в Україні. Він став серйозним викликом для всіх сфер життя, зокрема для підприємств.

Російсько-український конфлікт не є «локальною», «периферійною» подією – він має регіональний і глобальний вимір і містить виклики та загрози світовій системі безпеки. Анексія Криму, ситуація на Сході України перетворюються на масштабний «заморожений конфлікт», що загрожує безпеці і стабільності не лише на європейському континенті, але й у світі в цілому [7].

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

В умовах триваючого військового конфлікту між Росією та Україною безпека вітчизняних підприємств стає критично важливою для їхньої стабільності та виживання. Зміни в політичній та економічній ситуації в країні вимагають нових підходів до управління ризиками та забезпечення безпеки. Військові дії, руйнування інфраструктури, нестабільність економіки й соціальна напруга створюють численні загрози для підприємств. Це вимагає адаптації їхніх стратегій безпеки до нових реалій.

Незважаючи на певні успіхи вітчизняного бізнесу до війни, обстановка, що склалася після початку військових дій, ставить перед підприємствами нові загрози і виклики. Оцінка та управління безпекою підприємств, як на рівні окремих компаній, так і в рамках національної економіки, стали надзвичайно актуальними в цей період.

Через відсутність прогнозованого терміну завершення війни, розв'язаної РФ, не можливо сформувати вичерпний перелік викликів і загроз економічної безпеки України. Серед нових ризиків поширення випадків блокування вільного транскордонного руху товарів з України до країн ЄС через страйки або за рахунок запровадження дискримінаційних односторонніх обмежень є специфічним і складно прогнозованим ризиком економічної безпеки [8, с. 6].

Стан економіки, що склався внаслідок війни, поставив нові виклики перед вітчизняними підприємствами, зокрема, у сфері забезпечення безпеки. Безпека підприємств є ключовим елементом, що визначає їх здатність адаптуватися до нових умов, зберігати економічну стабільність та функціонувати в умовах безперервних ризиків. Підприємства повинні враховувати загрози, які можуть виникнути як у фізичній, так і в кіберпросторі, а також економічні ризики, що виникають через військові дії. Відповідно, питання забезпечення безпеки, адаптації до сучасних викликів і інтеграції нових підходів до управління ризиками набувають особливої важливості.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Ситуація ускладнюється тим, що управлінські рішення під час дії воєнного стану приймаються в умовах найбільш яскраво вираженої невизначеності та високого ризику та спрямовуються на його мінімізацію [9].

До основних чинників, що визначають безпеку підприємства в умовах війни, на нашу думку, є наступні:

- фізична та технічна безпека: однією з основних загроз для підприємств у зоні бойових дій є фізичні ушкодження інфраструктури. Вибухи, обстріли, руйнування виробничих потужностей та складів, а також захоплення підприємств є прямими ризиками, з якими стикаються компанії. Фізична безпека в таких умовах вимагає застосування протипожежних систем, системи охорони, організацію резервних приміщень та мобільних ліній зв'язку та встановлення системи відеоспостереження для моніторингу ситуації;

- фінансова безпека акцентує увагу на тому, що для вітчизняного бізнесу характерні проблеми з ліквідністю, інфляційний тиск, девальвація національної валюти, а також ускладнене фінансування через санкції, обмеження та зростання вартості кредитних ресурсів. У даному чиннику захист від валютних коливань, у тому числі хеджування валютних ризиків, встановлення жорсткої політики з управління грошовими потоками та диверсифікація фінансових ресурсів та пошук нових джерел фінансування, зокрема грантів та міжнародної допомоги є основними аспектами безпеки.

Виявлені недоліки мають бути враховані у майбутньому при розробці наступних стратегій забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства з метою підвищення їх ефективності [10].

- безпека ланцюгів поставок - російсько-українська війна серйозно порушила ланцюги постачання, що ускладнило імпорт та експорт товарів, а також поставки комплектуючих і сировини для виробництва. Важливим елементом для забезпечення економічної безпеки підприємств є диверсифікація джерел постачання, національні та міжнародні альтернативи,

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

створення резервних запасів ключових матеріалів і продукції та розвиток локальних виробничих потужностей для забезпечення внутрішнього попиту.

Результатом цього стало те, що багато компаній зіткнулися з проблемами в пошуку сировини, компонентів і готової продукції, що призвело до затримок у виробництві та дистрибуції [11].

- юридична та нормативно-правова безпека: військовий конфлікт створює нові правові виклики для підприємств. Це включає питання щодо зміни законодавства, запровадження нових санкцій, проблеми з правом власності та трудовими відносинами в умовах війни. Важливою частиною юридичної безпеки варто виділити вивчення нових нормативно-правових актів, що стосуються бізнесу, у тому числі законодавчі зміни, які можуть допомогти підприємствам адаптуватися до нових умов та захист активів підприємства від реквізиції, конфіскації чи захоплення.

В умовах воєнного стану загрози порушення засад національної безпеки набувають найбільш загрозливої динаміки, адже під загрозу порушення, а то й знищення потрапляє сама держава, її конституційний лад, державний суверенітет і територіальна цілісність держави [12].

Під час війни підприємства стикаються з численними викликами та загрозами, які змушують їх адаптувати свої стратегії і підходи до ведення бізнесу. Нижче наведено основні загрози, з якими стикаються підприємства в умовах військових дій, а також можливі шляхи для їх нейтралізації (табл. 1).

Таблиця 1

Потенційні загрози для підприємств в умовах війни: аналіз та адаптація
бізнес-стратегій

Тип загрози	Опис загрози	Можливі наслідки для підприємства	Можливі заходи для нейтралізації
Загрози фізичній інфраструктурі	Бойові дії, артилерійські обстріли, авіаудари можуть пошкодити виробничі потужності, склади, транспортні	Припинення виробництва, значні фінансові втрати, зниження можливостей	Встановлення системи охорони важливих об'єктів. Використання альтернативних шляхів

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

	мережі, що ускладнює доставку товарів і ресурсів	виконання контрактів, порушення ланцюгів постачання	постачання та виробничих потужностей. Створення резервних складів для критичних матеріалів.
Кіберзагрози	Збільшення атак хакерів, особливо з боку ворога, на інформаційні системи підприємств. Погрози включають крадіжку даних, зупинку роботи підприємства, атаки на фінансові системи	Збої в роботі підприємства, втрата даних, фінансові втрати, пошкодження репутації	Інвестування в технології кіберзахисту. Регулярне оновлення програмного забезпечення та антивірусних систем. Підвищення кваліфікації персоналу в сфері кібербезпеки.
Фінансові труднощі та економічні проблеми	Зростання інфляції, девальвація валюти, обмеження доступу до зовнішніх фінансових ресурсів, зміни в податковому та митному законодавстві	Зниження прибутковості, обмеження в доступі до кредитів і інвестицій, погіршення платоспроможності підприємства	Розробка фінансових планів на випадок кризових ситуацій. Залучення державної підтримки, грантів та кредитів. Диверсифікація джерел фінансування.
Зміни в ринковому попиті	Через бойові дії, закриття частини ринків та порушення логістичних ланцюгів спостерігається зменшення попиту на продукцію, зміни в структурах споживчих уподобань	Зниження обсягів продажів, втрата постійних клієнтів, необхідність адаптації до нових умов	Швидка адаптація продукції до нових потреб ринку. Перехід на нові канали збуту. Диверсифікація асортименту продукції.
Персональні загрози для співробітників	Зниження рівня безпеки персоналу, загроза для життя та здоров'я співробітників через бойові дії, евакуація з небезпечних зон, порушення нормальних умов праці	Втрата персоналу, зниження працездатності, психологічні наслідки для співробітників, необхідність тимчасової зупинки виробництва	Забезпечення евакуаційних заходів та безпечних умов праці. Психологічна підтримка для співробітників. Гнучкий графік роботи та можливість дистанційної роботи.
Порушення логістичних ланцюгів	Блокування транспортних шляхів, знищення транспортних засобів або	Збої в постачанні сировини та готової продукції, затримки в	Пошук альтернативних постачальників та логістичних маршрутів. Використання

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

	інфраструктури, проблеми з доставкою товарів і сировини через бойові дії та зміни в митних процедурах	доставці, високі витрати на логістику	внутрішніх транспортних засобів та співпраця з державними структурами для організації доставки.
Порушення міжнародної торгівлі	Запровадження санкцій, закриття ринків, зміни в міжнародних митних правилах, припинення торгівлі через бойові дії	Втрата міжнародних партнерів, зниження обсягів експорту, непередбачувані зміни в умовах постачання та вимоги до продукції	Розробка нових ринкових стратегій для адаптації до змін. Пошук нових міжнародних партнерів і ринків. Вивчення вимог нових торгових партнерів.

* сформовано авторами.

В умовах воєнного конфлікту підприємства повинні бути готові до множинних і непередбачуваних загроз, що можуть серйозно порушити їх роботу. Ефективне реагування на ці загрози вимагає комплексного підходу, що включає інвестиції в технології безпеки, адаптацію до змін економічних умов і постійне вдосконалення ризик-менеджменту. Тільки за умови активної підготовки до можливих сценаріїв і гнучкої адаптації підприємства можуть зберегти свою життєздатність і функціонувати в умовах війни.

Автори [13] зазначаються, щодо питання кіберзахисту, то особливе місце у бізнесі займає захист мережі та інфраструктури підприємства, який можливий за допомогою встановлення брандмауерів, антивірусного програмного забезпечення, систем виявлення вторгнень (IDS), систем управління доступом (IAM) та інших заходів захисту.

Серед найбільших викликів – суттєве погіршення соціально-економічного становища вразливих верств населення на тлі втрати можливостей зайнятості та поглиблення структурних диспропорцій на ринку праці [14, с. 12].

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Тривала інфляція, спричинена війною, і зниження купівельної спроможності можуть мати серйозні наслідки для рівня життя в Україні. Ускладнення економічної ситуації зачіпають не лише найбільш вразливі верстви населення, а й значну частину громадян.

Окрім того, дефіцит основних ресурсів – як фінансових, так і людських, у поєднанні з руйнуванням соціальної та цивільної інфраструктури, створює нові виклики для національної економіки. Це, у свою чергу, ставить перед державою завдання щодо кардинальної модернізації системи соціального захисту, з акцентом на ефективність, орієнтовану на реальні потреби населення та на здатність швидко реагувати на нові ризики.

В умовах війни особливо важливо використовувати інноваційні технології для забезпечення безпеки підприємств. До таких технологій можна віднести:

1) системи відеоспостереження та моніторингу. Інтеграція відеокамер, датчиків і автоматичних систем моніторингу може допомогти в реальному часі виявляти загрози для інфраструктури, а також сприяти швидкому реагуванню у разі нападу;

2) автоматизовані системи контролю доступу. Впровадження автоматичних систем контролю доступу дозволяє обмежити можливості несанкціонованого доступу до об'єктів підприємства, що є важливим аспектом в умовах військових дій;

3) цифрові платформи для моніторингу кібербезпеки. Використання сучасних платформ для моніторингу і аналізу кіберзагроз дозволяє підприємствам оперативно виявляти атаки та знижувати їх потенційний вплив на діяльність.

Головна загроза в тому, що підприємства налагоджують потужний кіберзахист своїх інформаційних систем, але водночас їм важко

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

контролювати всіх своїх партнерів та підрядників, яким дають доступ до своїх даних [15].

В умовах війни може виникнути відсутність сприятливого інноваційного середовища через перерву в наукових дослідженнях, зменшення фінансування та втрату зв'язків між науковими установами та підприємствами [16].

Для підвищення рівня безпеки підприємствам необхідно тісно співпрацювати з державними органами та іншими підприємствами. Державні органи та підприємства мають забезпечити обмін інформацією про потенційні загрози та інциденти, що дозволяє більш ефективно реагувати на них. Підприємства можуть створювати спільні платформи для обміну досвідом з кібербезпеки та проводити спільні навчання з протидії кіберзагрозам.

В умовах війни підприємства можуть об'єднувати свої ресурси для досягнення більш високого рівня безпеки. Це може включати спільне використання охоронних та технічних засобів, об'єднання зусиль у боротьбі з економічними та фінансовими ризиками.

В умовах військового конфлікту значно постраждав і аграрний сектор, який є сировиною базою для багатьох вітчизняних підприємств.

Одним із основних наслідків війни для аграрного сектору є зруйнування інфраструктури та мереж зв'язку. Це призводить до скорочення виробництва, зниження якості продукції та збільшення витрат на її транспортування та зберігання. Тому важливо забезпечити відновлення зруйнованих інфраструктурних об'єктів та мереж зв'язку в аграрному секторі України [17, с. 91].

Забезпечення безпеки вітчизняних підприємств в умовах російсько-українського військового конфлікту є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу. Окрім традиційних методів фізичної безпеки, необхідно активно використовувати інноваційні технології, удосконалювати

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

управління ризиками, а також створювати адаптивні стратегії для оперативного реагування на змінювані умови. Важливою складовою є взаємодія між державними органами та підприємствами для забезпечення більш високого рівня безпеки та ефективності управління ризиками. Безпека має стати пріоритетом у стратегії розвитку підприємства.

Висновки. Аналіз безпеки вітчизняних підприємств в умовах російсько-українського військового конфлікту показує, що цей конфлікт став значною загрозою для бізнес-діяльності в Україні, ставлячи перед підприємствами нові виклики. Традиційні моделі безпеки вже не здатні ефективно відповісти на швидко змінювану ситуацію, тому підприємства повинні перебудовувати свої стратегії безпеки та адаптуватися до нових умов.

Варто відмітити, що в умовах військового конфлікту зростає не тільки фізична, а й цифрова загроза. Підприємства змушені приділяти особливу увагу захисту своїх інформаційних систем від кібернападів, в тому числі з боку противника. Для цього необхідно використовувати сучасні технології кіберзахисту, які включають не тільки програмні рішення, але й фізичні засоби для захисту серверів, мереж і даних. Адаптація до нових кіберзагроз повинна стати пріоритетом для всіх організацій, незалежно від розміру. Порухення роботи виробничих потужностей, руйнування інфраструктури, відсутність постачань і знищення важливих підприємств стають новими реаліями, з якими стикаються компанії під час війни. Підприємства повинні розробити стратегії захисту, включаючи евакуацію обладнання, збереження запчастин, а також альтернативні ланцюги постачань. Такі кроки дозволяють знизити ризики відсутності необхідних ресурсів для роботи.

У таких умовах необхідно здійснювати активну переоцінку існуючих бізнес-моделей, що включає розробку стратегій з управління ризиками. Це дозволяє швидко адаптуватися до нових умов і зберігати конкурентоспроможність. Підприємства мають змогу впроваджувати кризові

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

сценарії, які дозволяють їм не лише зберігати функціональність в умовах війни, але й вчасно реагувати на зміни в ситуації.

В умовах війни важливою є координація з державними органами та іншими компаніями. Спільні дії щодо обміну інформацією, взаємопідтримки, організації оборони та розвитку спільних стратегій безпеки дозволяють швидше реагувати на загрози та забезпечувати безпеку бізнесу. Підтримка підприємств з боку урядових структур може включати фінансову допомогу, гарантії постачання товарів і послуг, а також сприяння у відновленні пошкоджених активів.

Отже, для забезпечення довгострокової безпеки вітчизняних підприємств у нинішній ситуації необхідно застосовувати комплексний підхід до забезпечення фізичної, технологічної та психологічної безпеки. Підприємства, які здатні швидко реагувати на зміни та адаптуватися до нових умов, зможуть зберегти свою стійкість і навіть покращити позиції на ринку в умовах військового конфлікту.

Список використаних джерел

1. Горячова К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки. Економіст. 2003. № 8. С. 65–67. (дата звернення 20.02.2025).
2. Пекін А.В. Економічна безпека підприємств як економіко-правова категорія. Економіст. 2007. № 8. С. 23–25. (дата звернення 20.02.2025).
3. Шнипко О.С. Економічна безпека ієрархічних багаторівневих систем: регіональний аспект : монографія. Київ : Генеза. 2006. 288 с. (дата звернення 19.02.2025).
4. Діденко О.М. Теоретичне дослідження науково-методичних підходів до дослідження сутності поняття «економічний інтерес».

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Демократичне врядування. 2013. Вип. 12. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26830/didenko.pdf>. 21. (дата звернення 21.02.2025).

5. Єрмошенко М.М. Національні економічні інтереси : реалізація і захист. Актуальні проблеми економіки. 2002. No 1-2. URL: https://nam.kiev.ua/apen_01_1-2/yermosh.htm. (дата звернення 21.02.2025).

6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: Указ Президента України від 11 серпня 2021 р. No 347/2021 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>. (дата звернення 24.02.2025).

7. Російсько-український конфлікт: стан, наслідки, перспективи розвитку подій. URL : https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD148-149_2014_ukr.pdf. (дата звернення 24.02.2025).

8. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Експертно-аналітична доповідь. К.: НІСД, 2024 – 71 с. – <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.08>. (дата звернення 26.02.2025).

9. Верхоглядова Н. (2022). Особливості управління безпекою підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (39). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-56>. (дата звернення 24.02.2025).

10. Шостак Л.В., Сур'як А.В. (2023). Удосконалення фінансово-економічної безпеки підприємства на основі управління бізнес-процесами. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка: Вип. 17. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Ст. 127-133. URL : <http://www.tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/421/392>. (дата звернення 25.02.2025).

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

11. Кривещенко В., Хмурковський Г., Ляденко Т. (2024). Оптимізація логістичних ланцюгів постачання в умовах глобальних криз. *Економіка та суспільство*, (63). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-110>. (дата звернення 26.02.2025).
12. Загуменна Ю. О., Сокурєнко В. В. (2024). Національна безпека України в умовах воєнного стану: теоретико-правовий аналіз. *Вісник Національної академії правових наук України*. Т. 31. №2. С. 114–138. DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2024-31-2-114>. (дата звернення 01.03.2025).
13. Шостак Л., Федонюк А., Помазун О. (2024). Особливості кібербезпеки бізнесу в умовах воєнного часу. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (3 (12), 121-125. <https://doi.org/10.32782/dees.12-22>. (дата звернення 01.03.2025).
14. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. URL : <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-05/executive-1.pdf>. (дата звернення 05.03.2025).
15. Кузьменко О., Маклюк О., Чернишова О. (2022). Кібербезпека під час війни. *Економіка та суспільство*, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-21>. (дата звернення 05.03.2025).
16. Козловський С., Горун С., Мамашвілі Л. (2024). Підвищення економічної безпеки держави на основі інноваційних та цифровизаційних трансформацій. *Економіка та суспільство*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-34>. (дата звернення 05.03.2025).
17. Herasymchuk S. (2023). Забезпечення економічної безпеки та стійкості аграрного сектору України в умовах військового та пост-військового стану. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 1(11), 84-97. <https://doi.org/10.32750/2023-0107>. (дата звернення 07.03.2025).

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

18. Орлов В., Шостак Л. (2023). Ефективність підходів оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової трансформації. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (7 (07), 64-70. <https://doi.org/10.32782/dees.7-10>. (дата звернення 07.03.2025).
19. Шостак Л.В., Помазун О.О. Фінансово-економічна безпека підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 38. 2012. С. 144-146. (дата звернення 08.03.2025).